

Nr 15.

Ankom till riksdagens kansli den 25 januari 1944 kl. 1 em.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44 till viss utbildningskurs för distriktsbarnmorskor.

(3:e avd.)

I propositionen nr 2 har Kungl. Maj:t (bilaga 5, punkt 2, sid. 46—48 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för den 4 januari 1944) föreslagit riksdagen att till Viss utbildningskurs för distriktsbarnmorskor å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44 under femte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 3 500 kronor.

I skrivelse den 17 december 1943 har *1941 års befolkningsutredning* framlagt förslag rörande anordnande av viss försöksverksamhet med lustgasapparater i den öppna förlossningsvården. Utredningen har därvid bland annat anfört följande.

Sedan flera år tillbaka finnas i vårt land s. k. lustgasapparater, avsedda att åstadkomma smärtlindring vid förlossning. För närvarande finnas över 190 stycken dylika apparater vid 127 barnbördshus, BB-avdelningar på sjukhus, större förlossningshem m. m. Apparaterna tillverkas av svenska aktiebolaget gasaccumulator (AGA).

Befolkningsutredningen har undersökt vilka möjligheter som finnas för att ställa lustgasapparater till förfogande även för landsbygdens barnaföderskor. Den form av lustgasbehandling vid förlossning, som här avses, har genom flerårig erfarenhet på ett mycket stort antal fall visat sig ofarlig för barnaföderna. Det viktigaste hindret har varit, att en lustgasapparat av lämplig typ, avsedd för barnmorskorna att medföras vid deras besök, hittills icke stått till buds. Sedan en tid har vid AGA experiment utförts för att få fram dylika apparater i väskform. I slutet av januari 1944 beräknar bolaget ha 20 stycken sådana apparater färdiga. De äro utförda i två olika storlekar. AGA har erbjudit sig att gratis ställa dessa apparater till förfogande för att barnmorskor i sin praktik måtte kunna pröva deras lämplighet. Om dessa apparater visa sig ändamålsenliga, skulle en förutsättning ha skapats för att landsbygdens kvinnor även skola komma i åtnjutande av smärtlindring vid förlossning.

Befolkningsutredningen anser det därför vara av största vikt, att en försöksverksamhet med dessa lustgasapparater igångsättes, så snart apparaterna finnas tillgängliga. Endast härigenom kan säker kännedom vinnas om vilken storlek, som kan vara den lämpligaste. Med ledning av bl. a. de erfarenheter, som härvidlag framkomma, bör frågan om eventuellt statsbidrag till anskaffande av lustgasapparater därefter tagas upp till behand-

ling. Denna försöksverksamhet bör under medicinalstyrelsens ledning utövas genom utvalda barnmorskor. Befolkningsutredningen anser det lämpligaste härvidlag vara, att nämnda 20 apparater tilldelas 10 olika barnmorskor i skilda delar av landet med stort antal hemmaförlossningar.

Som nyss framhållits medför lustgasbehandling för kvinnorna inga risker, men för att barnmorskorna skola kunna rätt handhava apparaterna fordras likväl en ingående kännedom om dessas sätt att fungera. Sådan kännedom torde icke kunna vinnas annat än genom en särskild utbildningskurs, som torde böra omfatta 14 dagar och lämpligen förläggas till södersjukhuset i Stockholm, där apparaterna kunna demonstreras och provas under ledning av såväl teknisk som medicinsk sakkunskap. Såväl denna utbildningskurs som barnmorskornas försöksverksamhet torde anordnas och stå under kontroll av medicinalstyrelsen, vilken jämväl i övrigt torde böra utfärda de närmare instruktioner, som i skilda avseenden kunna anses erforderliga.

Utredningen har ansett, att kostnaderna för den föreslagna utbildningskursen, vilka uppskattats till 3 500 kronor, böra bestridas av statsmedel.

Med stöd av vad sålunda anförts har utredningen hemställt, att ett belopp av 3 500 kronor måtte ställas till förfogande för anordnande av ifrågavarande utbildningskurs.

I utlåtande över framställningen den 23 december 1943 har *medicinalstyrelsen* tillstyrkt utredningens förslag.

Departementschefen har för egen del anfört följande.

Såsom befolkningsutredningen framhållit har smärtlindring vid förlossning genom användning av s. k. lustgas hittills endast lämnats å anstalt, där regelbunden läkarkontroll över förlossningarna utövats. Behovet av dylik smärtlindring kan uppenbarligen vara lika stort vid förlossning i hemmet eller å mindre anstalt, där läkare icke regelbundet övervakar förlossningarna. Med hänsyn härtill framstår det som önskvärt, att möjlighet till smärtlindring beredes även vid förlossning i sistnämnda fall. Under nu rådande förhållanden, som kännetecknas av en starkt stigande nativitet och en tilltagande brist på vårdplatser å förlossningsanstalt, blir det, på sätt befolkningsutredningen utvecklat, av särskild vikt att möjlighet beredes till erhållande av lustgas vid förlossning i hemmen, därest detta tekniskt låter sig genomföra.

Som framgår av den lämnade redogörelsen synes sistnämnda spörsmål vara på god väg att lösas genom de numera konstruerade transportabla lustgasapparaterna, vilka äro avsedda att handhavas av barnmorskorna efter viss utbildning rörande apparaternas skötsel. Innan dessa apparater komma till mer allmän användning, torde de böra närmare utprovas genom att tills vidare ett mindre antal distriktsbarnmorskor utrustas därmed, sedan de vid en kurs i Stockholm meddelats nödig kännedom och vana vid skötseln av apparaterna. Vad befolkningsutredningen härutinnan föreslagit anser jag mig böra biträda. Jämväl de för kursen beräknade kostnaderna, 3 500 kronor, anser jag mig böra godtaga. För täckande av desamma torde ett särskilt anslag benämnt Viss utbildningskurs för distriktsbarnmorskor böra anvisas å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår. I den mån ytterligare kostnader skulle uppkomma i anledning av ifrågavarande försöksverksamhet förutsätter jag, att landstingen bestrida desamma.

Utskottet delar departementschefens uppfattning, att den ifrågavarande försöksverksamheten bör komma till stånd. Beräkningen av kostnaderna för

Utskottet.

den härför erforderliga utbildningskursen har icke givit utskottet anledning till erinran.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen må till *Viss utbildningskurs för distriktsbarnmorskor* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44 å driftbudgeten under femte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 3 500 kronor.

Stockholm den 25 januari 1944.

På statsutskottets vägnar:

ALGOT TÖRNKVIST.

Närvarande: se under utlåtandet nr 14.